

Eindrapport

BESCHERMDE SOORTEN OP EN ROND EEN VIERTAL GEBIEDEN VAN DE EFTELING

Adviesbureau

Mertens

Eindrapport

BESCHERMDE SOORTEN OP EN ROND EEN VIERTAL GEBIEDEN VAN DE EFTELING

december 2009

In opdracht van:
RBOI-Rotterdam BV
Postbus 150
3000 AD ROTTERDAM

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694
M: 06-29458456
E: info@adviesbureau-mertens.nl
I: www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2009.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	2
1.1 INLEIDING	2
1.2 DE PLANGEBIEDEN	3
1.3 OPBOUW RAPPORT	4
2 METHODE.....	5
2.1 ONDERZOEKSINSPANNING	5
2.2 PLANTEN	5
2.3 VLEERMUIZEN	5
2.4 DAS	6
2.5 EEKHOORN	6
2.6 UILEN	6
2.7 SPECHTEN	7
2.8 LEVENDBARENDE HAGEDIS	7
2.9 OVERIGE	7
3 RESULTAAT	8
3.1 PLANTEN	8
3.2 VLEERMUIZEN	8
2.3 DAS	9
2.4 EEKHOORN	9
2.5 UILEN	9
2.6 SPECHTEN	9
2.7 LEVENDBARENDE HAGEDIS	9
2.8 OVERIGE	9
4 CONCLUSIE	10
GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	11
BIJLAGEN	
1. EXACTE LIGGING ONDERZOEKSGBIEDEN	12
2. BEGRIPPEN.....	13

1 INLEIDING

1.1 Inleiding

De Efteling BV heeft het voornemen om de komende jaren verschillende onderdelen uit te breiden en deels anders in te richten. In dat kader zal een integraal nieuw bestemmingsplan worden opgesteld. Deze verandering kan mogelijke effecten hebben op ter plaatse voorkomende beschermde planten- en diersoorten. Vooruitlopend op de formele planvorming heeft RBOI verzocht aan Adviesbureau Mertens BV te Wageningen verzocht om een veldinventarisatie uit te voeren naar het voorkomen van beschermde planten en dieren. Voor RBOI en de Efteling is het dan mogelijk om met de beschermde soorten rekening te houden. In onderhavig rapport wordt verslag gedaan van deze veldinventarisatie.



Figuur 1. Globale ligging van de onderzoeksgebieden.

1.2 De plangebieden

Alle plangebieden zijn gelegen rondom recreatiepark de Efteling (zie figuur 1 en bijlage 1). Ten zuidwesten is een vrij nieuw golfterrein gelegen dat zal worden uitgebreid naar het westen. Deze uitbreidingslocatie bestaat uit akkerbouwgebied. Ten behoeve van een vergelijking en enige reconstructie van het bestaande nieuwe golfterrein is ook het bestaande nieuwe golfterrein geïnventariseerd.

Aan de zuidzijde van Kaatsheuvel zijn parkeerplaatsen voorzien op een agrarisch akkerland.

De uitbreiding van de Efteling ten oosten van de N261 is voorzien in bos.

In figuur 2 wordt een foto-impressie gegeven van de onderzoeksgebieden.



Deelgebied 1



Deelgebied 4



Deelgebied 6



Figuur 2. Foto-impressie van de onderzoeksgebieden.

1.3 Opbouw rapport

In de rapportage komt achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethoden.
- Een beschrijving van de aanwezigheid van beschermde soorten.
- De conclusie over de betekenis van de deelgebieden voor beschermde soorten.

In Bijlage 2 wordt een overzicht gegeven van de gehanteerde begrippen.

2 METHODE

2.1 Onderzoeksinspanning

Per deelgebied is er op verzoek gericht geïnventariseerd op het voorkomen en de verspreiding van verschillende soort(groep)en. Op de uitbreidingslocatie van het golfterrein is geïnventariseerd op het voorkomen van vleermuizen, dassen, eekhoorn, uilen, spechten, levendbarende hagedis en overige beschermde soorten. Het huidige golfterrein is alleen onderzocht op het voorkomen van dassen en levendbarende hagedissen. Op de locatie van de parkeerplaatsuitbreiding zijn vleermuizen, dassen, eekhoorn, uilen, spechten, levendbarende hagedis en overige beschermde soorten onderzocht. In het bosgebied van de uitbreiding van de Efteling is onderzoek verricht naar het voorkomen van eekhoorn, vleermuizen, spechten en levendbarende hagedis. In tabel 1 staat een overzicht gegeven van de inspanning per deelgebied.

Tabel 1. Overzicht van onderzochte soortgroepen per deelgebied (1 = golfbaan uitbreiding, 2 = huidige golfbaan, 4 = parkeerplaats uitbreiding en 6 uitbreidingsgebied Efteling) en de totale inventarisatie-duur.

Nr.	Vleermuizen	Dassen	Eekhoorn	Uilen	Spechten	Levendb. hagedis	Overige	Duur (uur)
1	+	+	+	+	+	+	+	21
2	-	+	-	-	-	+	-	15
4	+	+	+	+	+	+	+	11
6	+	-	+	-	+	+	-	11
Totaal:								58

Ten behoeve van de inventarisatie van beschermde soorten zijn zeven bezoeken afgelegd op 27 maart, 15 april, 9 mei, 29 juni, 23 juli, 1 augustus en 26 september 2009.

2.2 Planten

Voor het waarnemen van beschermde planten zijn deelgebied 1 en 4 afgezocht op beschermde soorten. Hierbij ging de inventarisatie-inspanning uit naar overhoekjes, randen en watergangen.

2.3 Vleermuizen

Vleermuizen zijn geïnventariseerd gedurende een drietal verschillende perioden. Vleermuizen hebben namelijk een complex seizoensgebonden gedrag dat is afgestemd op de voedselsituatie.

Vroege voorjaar

Voor de meeste soorten vleermuizen vindt de paartijd in de herfst plaats. Een uitzondering hierop vormt de grootoorvleermuis (gewone en grijze grootoorvleermuis). De paartijd voor de grootoorvleermuis vindt in het zeer vroege voorjaar (april) plaats. In met name oude bosgebieden kunnen dan baltsende grootoorvleermuizen waargenomen worden. Op 27 maart en 15 april 2009 is er geïnventariseerd op deze balts- en paarplaatsen van grootoorvleermuizen in deelgebied 6.

Voorzomer

In de voorzomer leven vrouwtjes apart van de mannetjes in grote kraamkolonies. Deze kolonies worden tussen april en mei gevormd en vallen pas weer uitéén als de jongen vliegvlug worden (eind juli / augustus). Een kolonie bewoont één of meer verblijfplaatsen. Een kolonie kan worden opgespoord door een gebied systematisch te doorkruisen, waarbij goed gelet moet worden op vleermuisactiviteiten. Een kolonie vleermuizen vertoont 's ochtends een opmerkelijk gedrag, waardoor de dieren op dat moment vrij gemakkelijk zijn op te sporen. Dit gedrag wordt zwermen genoemd. De bewoonsters van de kolonie zwermen, voordat ze hun verblijfplaats binnenvliegen, eerst een groot aantal keren rond hun kolonieplaats. Vanuit de kolonieplaatsen vliegen de vleermuizen naar hun foerageergebieden. Soms gebeurt dit via een vaste route; men spreekt dan van een vliegroute. In de foerageergebieden verspreiden de vleermuizen zich en foerageren dan op vaste plaatsen; foerageerplaatsen. Vleermuizen kunnen grofweg worden ingedeeld in gebouw- en boombewonende soorten. Er is gezocht naar zwermende dieren en verhoogde vleermuisactiviteit rondom bomen en gebouwen in de nachten van 29 juni, 23 juli en 1 augustus 2009 in de deelgebieden 1, 4 en 6.

Herfst

In de herfst vindt voor vleermuizen het paarseizoen plaats. Dit start al in de nazomer (eind augustus). Er zijn dan paar-, balts- en foerageerplaatsen. Er is, gedurende onderhavig onderzoek op 26 september 2009 geïntervieweerd op deze plaatsen.

Onderzoeksmethode

Het vleermuisonderzoek vond plaats met behulp van een batdetector. Vleermuizen maken namelijk ultrasone geluiden die met een batdetector kunnen worden opgevangen en vertaald in, voor de mens, hoorbaar geluid. Door interpretatie van ritme, klank en hoogte van het door het apparaat uitgezonden geluid kunnen de meeste soorten vleermuizen worden onderscheiden en op naam gebracht. Naast onderzoek met een batdetector zijn de bomen en gaten onderzocht op sporen van vleermuizen. De methode voor het inventariseren van vleermuizen sluit aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2009).

2.4 Das

Voor het waarnemen van dassen zijn de gebieden 1,2 en 4 geïntervieweerd op sporen. Hiertoe is gelet op burchten, latrines en vraatsporen. Daarnaast is gezocht naar haar dat eventueel is blijven hangen aan draad.

2.5 Eekhoorn

Eekhoorns zijn geïntervieweerd door te zoeken naar sporen en zichtwaarnemingen in de deelgebieden 1, 4 en 6. Dit is gedaan tijdens alle veldbezoeken. Zichtwaarnemingen betreffen foeragerende, rustende of trekkende dieren. Sporen waar gericht naar gezocht is zijn de nesten of foerageersporen. Nesten worden gebouwd in bomen en zijn vaak rond en bestaan uit een vrij dichte samengebouwde bol met één opening. Het nest lijkt hierbij op een eksternest dat echter veel opener is. Deze nesten kunnen het beste worden geïntervieweerd als er nog geen blad aan de bomen zit (uitgevoerd op 4, 26 april). Foerageersporen betreffen afgebeten en afgekloven kegels van dennenappels of andere noten en zaden die jaarrond kunnen worden gezocht.

2.6 Uilen

Gedurende het vleermuisonderzoek in het voorjaar (27 maart en 15 april 2009) zijn geluiden afgespeeld van uilen in de deelgebieden 1 en 4 om eventueel aanwezige uilen roepend te krijgen.

2.7 Spechten

Spechten komen doorgaans voor in gebieden waar (oud) bos aanwezig is. Op grond hiervan zijn deelgebieden 1, 4 en 6 doorzocht op sporen van spechten en is er geluisterd naar spechtengeluiden.

2.8 Levendbarende hagedis

Voor de temperatuurregulatie zijn reptielen aangewezen op een externe warmtebron. De levendbarende hagedis kan dan ook regelmatig zonnend worden aangetroffen op relatief koude dagen of in de vroege ochtend. Levendbarende hagedissen zijn geïnventariseerd door het afzoeken van randen en richels langs akkers en bermen en door het afzoeken van korte kruidenvegetaties op relatief koude en zonnige momenten in alle deelgebieden. Hiertoe werden reptielen gedurende de vroege ochtenduren geïnventariseerd. Het zoeken naar reptielen vond plaats gedurende alle bezoeken. De methode voor het inventariseren van reptielen sluit aan bij de beschreven methode door Lenders, e.a, 1993, Diepenbeek & Delft, 2006).

2.9 Overige

Voor het waarnemen van vissen en amfibieën zijn alle wateren in de deelgebieden 1 en 4 bemonsterd met een schepnet. Gedurende het vleermuisonderzoek werd geluisterd naar de koorzang van padden en kikkers. De roepactiviteit werd gestimuleerd d.m.v. CD.

3 RESULTAAT

3.1 Planten

Er zijn geen beschermde planten aangetroffen in de deelgebieden 1 en 4. De kans hierop is ook gering vanwege het intensieve gebruik van deze deelgebieden als akker.

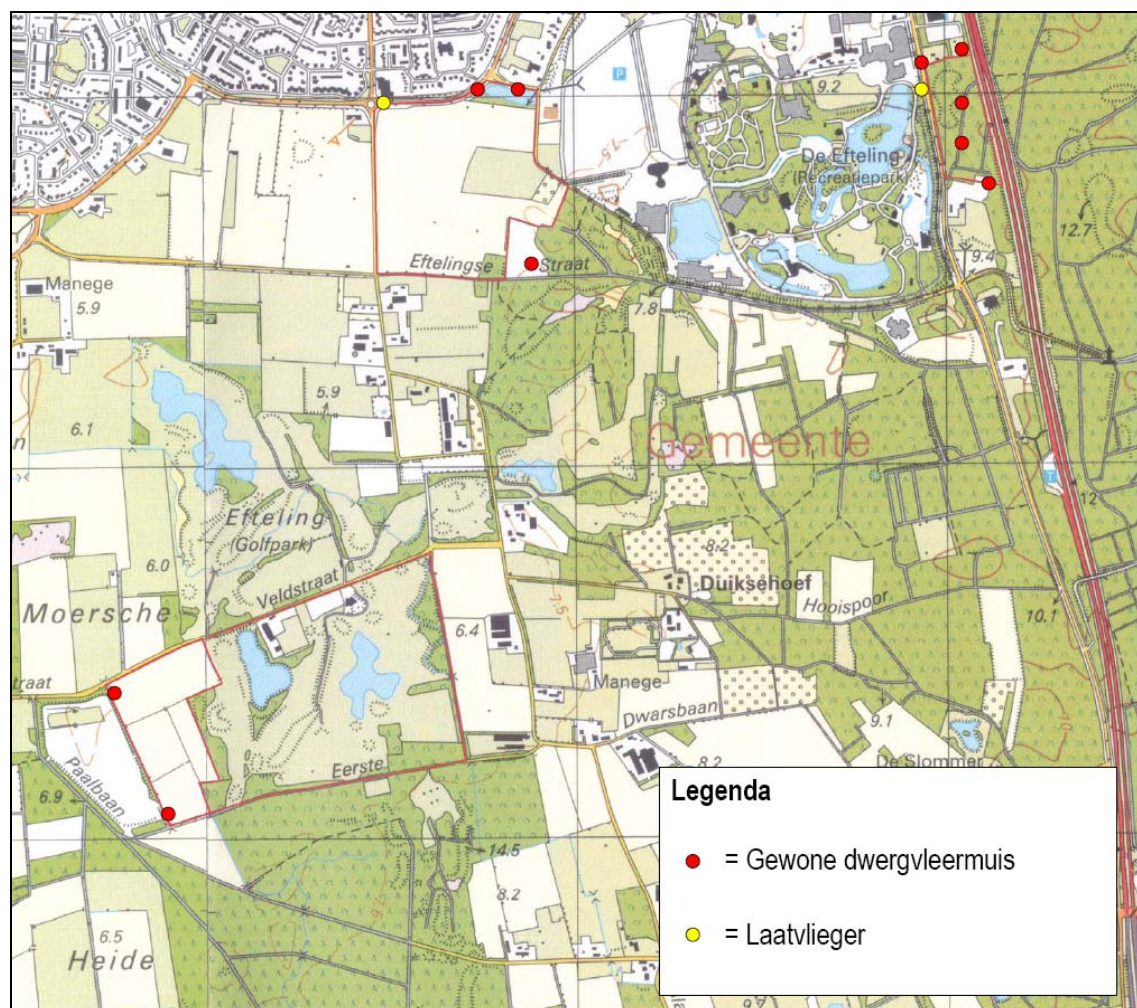
3.2 Vleermuizen

Vroege voorjaar

Er zijn geen (balsplaatsen van) grootovleermuizen vastgesteld in het vroege voorjaar in deelgebied 6. Er werden gedurende dit bezoek alleen enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Voorzomer

Ter plaatse van en rond de deelgebieden 1, 4 en 6 werden twee soorten vleermuizen waargenomen. Het betreft gewone dwergvleermuis en laatvlieger. In figuur 2 worden de waarnemingen weergegeven. Er zijn geen kolonies of vliegroutes vastgesteld.



Figuur 2. Waarnemingen van vleermuizen in de deelgebieden 1,4 en 6.

Herfst

Gedurende de herfstronde in de deelgebieden 1, 4 en 6 zijn er geen balts- of paarplaatsen vastgesteld. Wel werden enkele gewone dwergvleermuizen foeragerend vastgesteld.

2.3 Das

Er zijn geen dassen waargenomen en tevens zijn er geen sporen aangetroffen. Blijkbaar komen in de gebieden 1, 2 en 4 geen dassen voor en worden deze ook niet gebruikt als foerageergebied.

2.4 Eekhoorn

Op verschillende plaatsen in deelgebied 6 zijn sporen aangetroffen van eekhoorn. Er zijn echter geen nesten vastgesteld van eekhoorn.



Figuur 4. Sporen van eekhoorn in deelgebied 6.

2.5 Uilen

Er zijn geen uilen waargenomen in de deelgebieden 1 en 4.

2.6 Spechten

In geen van de deelgebieden 1, 4 en 6 zijn territoria of nesten van spechten vastgesteld.

2.7 Levendbarende hagedis

Er zijn in geen van de deelgebieden levendbarende hagedissen aangetroffen.

2.8 Overige

In deelgebied 4 werd de middelste groene kikker aangetroffen. Er zijn verder geen beschermde of bedreigde vissen of amfibieën aangetroffen.

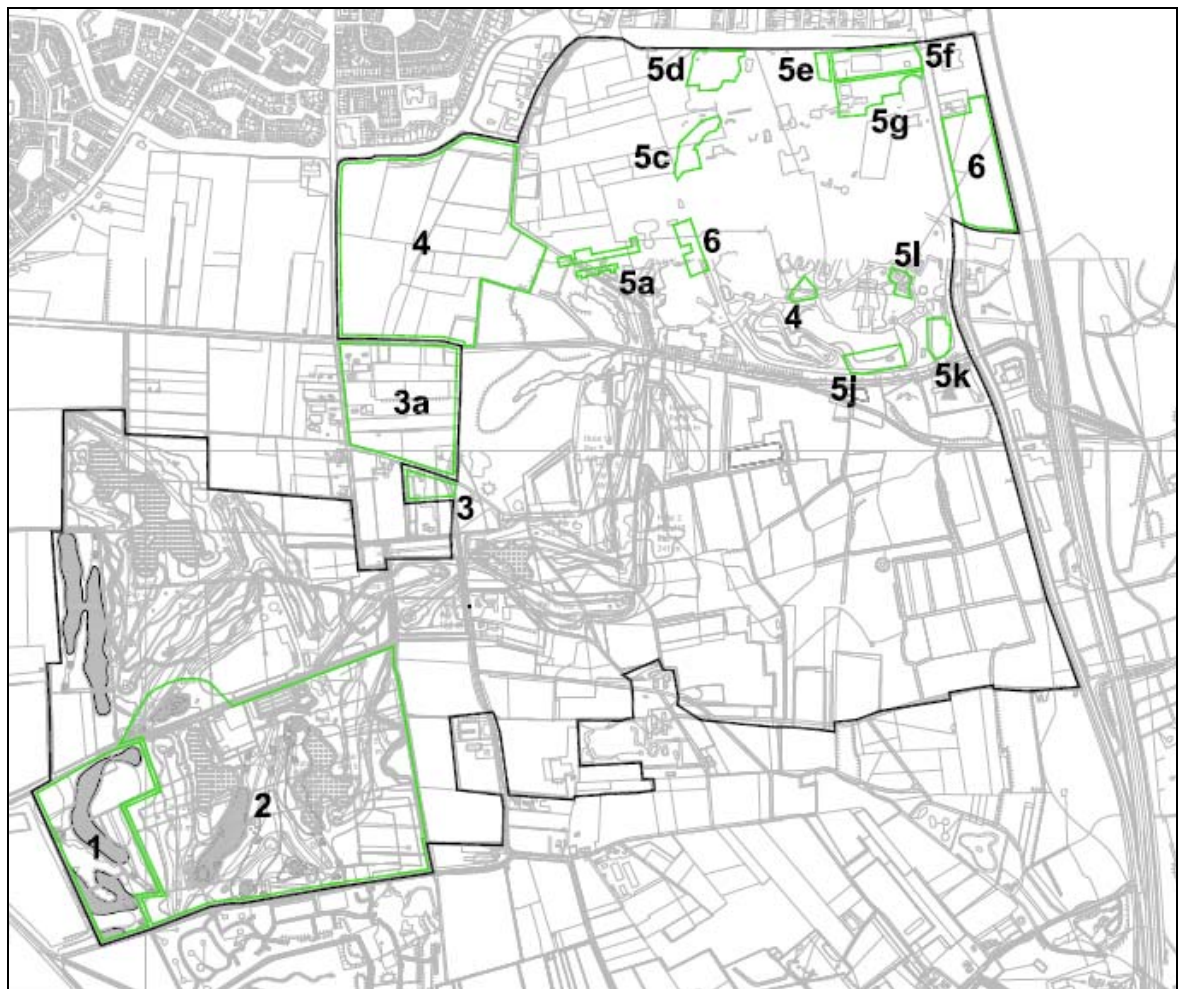
4 CONCLUSIE

In alle deelgebieden komen vleermuizen foeragerend voor in relatief lage aantallen. Geen van de deelgebieden vormt belangrijk foerageergebied. In deelgebied 6 (uitbreiding Efteling) foerageert de eekhoorn. Van eekhoorn komen in dit deelgebied geen nesten voor. In deelgebied vier (parkeerplaats uitbreiding) komt middelste groene kikker voor. De overige soort(groep)en zijn niet aangetroffen gedurende onderhavig onderzoek.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Diepenbeek, A., van, Delf, J. van, 2006. Het waarnemen van amfibieën en reptielen. Stichting RAVON, Nijmegen.
- EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad Europese Gemeenschap, nummer L. 103.
- EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.
- Lenders, H.J.R., Marijnissen, C.C.H., Felix, R.P.W.H., 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten en diersoorten (Flora en Faunawet). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 402, 1-37.
- Netwerk Groene Bureaus, 2009. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

BIJLAGE 1. EXACTE LIGGING ONDERZOEKSGBIEDEN (1, 2, 4 EN 6)



BIJLAGE 2. BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis rondvliegt met sociale geluiden in het paarseizoen.
Burcht	Vaste rust- / nestplaats van dassen.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute).
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroeg voorjaar)). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolotatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwemt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en temperatuurwisselingen zijn nihil.

Wissel Vaste looproute van dassen.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

Postbus 367
6700 AJ Wageningen
Tel: 0317-428694
Fax: 0317-450601